

HØJESTERETS DOM

afsagt torsdag den 4. juni 2020

Sag 11/2020

(2. afdeling)

Anklagemyndigheden

mod

T (tidligere ...)

(advokat Erbil G. E. Kaya, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Odense den 8. marts 2019 (1-1357/2019) og af Østre Landsrets 8. afdeling den 2. oktober 2019 (S-807-19).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Jens Peter Christensen, Hanne Schmidt, Oliver Talevski, Jens Kruse Mikkelsen og Jørgen Steen Sørensen.

Påstande

Dommen er anket af T med påstand om frifindelse, subsidiært opretholdelse af den betingede dom med den ændring, at vilkåret om udførelse af samfundstjeneste udgår, mere subsidiært opretholdelse af den betingede dom med forlængelse af længstetiden, og mest subsidiært delvis opretholdelse af den betingede dom, således at dommen alene ændres til delvist ubetinget sanktion.

Anklagemyndigheden har påstået stadfæstelse.

Supplerende sagsfremstilling

Det fremgår af sagen, at T blev frihedsberøvet den 11. september 2018, og at det i forbindelse med Retten i Odenses dom af 24. oktober 2018 – hvor han blev straffet med fængsel i 1 år og 3 måneder – blev bestemt, at han skulle være varetægtsfængslet under eventuel anke, eller

indtil straffuldbyrdelse kunne iværksættes. Det fremgår også, at T den 8. april 2020 er løsladt efter afsoning.

I kriminalforsorgens indberetning af 5. december 2018 til Fyns Politi hedder det bl.a.:

”Indberetning for vilkårsovertrædelse vedrørende T, cpr.nr. ...99-....

Afgørelse:

Dom ved Retten i Odense den 25.10.18, hvor tiltalte straffes med fængsel i 7 måneder og en bøde på 17.000 kr.

Fængselsstraffen skal ikke fuldbyrdes, hvis tiltalte overholder følgende betingelser:

...

2. Tiltalte skal inden for en længstetid på 8 måneder fra endelig dom udføre ulønnet samfundstjeneste i 120 timer.

...

Sagen sendes retur til retten, da T dagen før denne betingede dom med afvikling af 120 timers samfundstjeneste.

Fik en ubetinget dom på 1 år og 3 måneder, han er påbegyndt afsoning på Nyborg Statsfængsel. Den betingede dom bliver derfor indberettet til Fyns Politi, da det ikke er muligt at effektuere dommen.”

Fyns Politi indbragte sagen for Retten i Odense ved retsmødebegæring af 13. februar 2019. I begæringen henvises til straffelovens § 59, stk. 2, jf. § 65 og § 66.

Supplerende retsgrundlag

Bestemmelsen i straffelovens § 66 blev indsat ved lov nr. 6 af 3. januar 1992 om ændring af bl.a. straffeloven. I lovforslagets bemærkninger til bestemmelsen hedder det bl.a. (Folketings-tidende 1991-92, tillæg A, lovforslag nr. L 84, sp. 1903):

”Bestemmelserne i forslaget til straffelovens § 66 er et sidestykke til § 60 om de retlige virkninger af, at der foreligger vilkårsovertrædelser uden samtidig pådømmelse af ny kriminalitet i prøvetiden. Sådanne situationer rejser ret komplicerede problemer, der ikke kan søges løst ved en simpel henvisning til reglerne i § 60.”

Den omtalte bestemmelse i straffelovens § 60 vedrører tilfælde, hvor den dømte overtræder vilkår, som i medfør af lovens § 57 er fastsat i betingede domme uden vilkår om samfundstjeneste. Bestemmelsen i § 60 kan føres tilbage til bl.a. straffeloven af 1930, hvor den (som § 58) i 1. pkt. havde følgende ordlyd:

”§ 58. Bliver en i Dommen fastsat Betingelse ikke overholdt, uden at dette skyldes Omstændigheder, der er den dømte utilregnelige, fuldbyrdes Straffen.”

Bestemmelsen fik i det væsentlige sin nuværende ordlyd ved lov nr. 163 af 31. maj 1961 om ændring af straffeloven, hvor der skete en samlet nyaffattelse af straffelovens 7. kapitel om betingede domme. I lovforslagets bemærkninger til bestemmelsen hedder det bl.a. (Folketingstidende 1960-61, 2. samling, tillæg A, sp. 574):

”Forslaget er, når bortses fra reglen om adgang til delvis straffuldbyrdelse, i det væsentlige i overensstemmelse med straffelovkommissionens forslag til § 58 (betænkningen af 1953, p. 42 ff, 70 og 79 f), dog således at kommissionsforslagets bestemmelse, hvorefter vilkårsovertrædelse kan medføre bødestraf, ikke er medtaget i forslaget.”

I den nævnte betænkning (Straffelovkommissionens betænkning af 1953 om forsorgsdomme og betingede domme) hedder det i lovudkastets bemærkninger til den foreslåede bestemmelse bl.a. (s. 79):

”De forholdsregler, som nævnes i § 58, er anvendelige, hvadenten domfældte direkte har overtrådt de af *retten* fastsatte pålæg eller handlet imod *tilsynsmyndighedens* supplerende forskrifter. Det er en forudsætning, at overtrædelsen kan lægges domfældte til last.”

Efter straffelovens § 65 finder de almindelige bestemmelser i § 59 om ændring eller ophævelse af vilkår i betingede domme tilsvarende anvendelse på de i medfør af § 63 truffne bestemmelser i betingede domme med vilkår om samfundstjeneste, herunder om længstetid og prøvetid. Af forarbejderne til § 65 (Folketingstidende 1991-92, tillæg A, lovforslag nr. L 84, sp. 1903) fremgår, at bestemmelsen bl.a. ”kan blive aktuel, hvis sygdom o.l. har gjort det umuligt at afvikle samfundstjenesten inden for den fastsatte længstetid”.

Anbringender

T har anført navnlig, at der ikke foreligger nogen vilkårsovertrædelse, da han ikke har fået lejlighed til at udføre den idømte samfundstjeneste. Kriminalforsorgen har ikke efter straffuldbyrdelseslovens § 103, stk. 2, givet ham pålæg om at overholde vilkåret om samfundstjeneste og har heller ikke i øvrigt på noget tidspunkt kontaktet ham vedrørende udførelse af den. Kriminalforsorgen har dermed ikke givet ham lejlighed til f.eks. at anmode om administrativ forlængelse af længstetiden eller til at undersøge, om han kunne udføre samfundstjenesten i forbindelse med udgang fra fængslet. Kriminalforsorgen har i realiteten tilkendegivet ikke at ville fuldbyrde dommen.

Hvis han må anses for at have overtrådt vilkåret om samfundstjeneste, er der i straffelovens § 66, stk. 1, nr. 2, hjemmel til at opretholde den betingede dom med den ændring, at vilkåret udgår. Vilkarsovertrædelsen må i givet fald anses for undskyldelig og mindre alvorlig, og hans alder og personlige forhold og den tid, der er gået siden dommen, taler for opretholdelse af dommen. Det er i alle tilfælde ikke påkrævet, at hele den idømte straf fuldbyrdes.

Anklagemyndigheden har anført navnlig, at T ikke inden for længstetiden har udført den idømte samfundstjeneste, og han må derfor efter straffelovens § 66 anses for at have overtrådt vilkåret. Det ville ikke have givet mening for kriminalforsorgen efter lovens § 63, stk. 2, at forlænge længstetiden, idet den højst havde kunnet forlænges administrativt til den 25. oktober 2019, og på dette tidspunkt kunne T ikke forventes at være løsladt. Straffuldbyrdeleslovens § 103, stk. 2, kan ikke finde anvendelse i det foreliggende tilfælde, og der er ikke hjemmel til at lade vilkåret om samfundstjeneste udgå af dommen.

Der skal efter straffelovens § 66 som udgangspunkt fastsættes ubetinget fængsel, når vilkår om samfundstjeneste overtrædes, og der er ikke grundlag for at fravige dette udgangspunkt. Det beror således alene på Ts forhold, at han ikke kunne udføre sin samfundstjeneste, idet han skulle afsone de straffe, han var idømt ved dommene af 1. august og 24. oktober 2018. I lyset af den tid, der er gået siden den betingede dom, og Ts personlige forhold er der ikke grundlag for at fastsætte en delvist betinget straf.

Højesterets begrundelse og resultat

Ved Retten i Odenses dom af 25. oktober 2018 blev T idømt betinget fængsel i 7 måneder på vilkår af, at han i en prøvetid på 1 år ikke begik strafbart forhold, og at han inden for en længstetid på 8 måneder udførte samfundstjeneste i 120 timer. T har ikke udført samfundstjenesten, og sagen angår, hvilke konsekvenser dette skal have.

Straffelovens § 66 vedrører tilfælde, hvor den dømte overtræder vilkår om bl.a. samfundstjeneste. Bestemmelsen må efter sin ordlyd – og i sammenhæng med lovens § 60 og denne bestemmelses forhistorie – forstås således, at der kun foreligger en vilkarsovertrædelse, hvis det kan lægges den dømte til last, at samfundstjenesten ikke er udført. Foreligger der ikke overtrædelse af vilkår, kan der ikke træffes afgørelse som nævnt i § 66. Der kan imidlertid efter

lovens § 65 ske ændring eller ophævelse af de bestemmelser, der i medfør af § 63 er truffet om udførelse af samfundstjenesten.

Forud for dommen af 25. oktober 2018 var T ved Retten i Odenses domme af 1. august og 24. oktober 2018 idømt ubetinget fængsel i henholdsvis 4 måneder og 1 år og 3 måneder. Han havde anket dommen af 1. august 2018 og udbedt sig betænkningstid med hensyn til dommen af 24. oktober 2018. I forbindelse med sidstnævnte dom blev han fortsat varetægtsfængslet under eventuel anke, eller indtil fuldbyrdelse kunne iværksættes. Efter at have modtaget dommen af 25. oktober 2018 undlod han at anke dommen af 24. oktober 2018 og frafaldt anke af dommen af 1. august 2018. Anklagemyndigheden frafaldt sin kontraanke af sidstnævnte dom og ankede ikke dommene af 24. og 25. oktober 2018. T overgik herefter til afsoning af de idømte fængselsstraffe på i alt 1 år og 7 måneder.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 101, stk. 1, gennemføres vilkår om samfundstjeneste af kriminalforsorgen. Det må lægges til grund, at T har ønsket at udføre samfundstjenesten, og at han ikke efter dommen af 25. oktober 2018 har udvist forhold, der har været til hinder for dette. Det skyldes således alene hans varetægtsfængsling og afsoning af de nævnte domme af 1. august og 24. oktober 2018, at kriminalforsorgen ikke har forsøgt at iværksætte udførelse af samfundstjenesten. Under disse omstændigheder finder Højesteret, at den manglende udførelse ikke kan lægges T til last, og han kan derfor ikke anses for at have overtrådt vilkåret herom i dommen af 25. oktober 2018. Straffelovens § 66 finder herefter ikke anvendelse.

Det kan ikke anses for udelukket, at T vil kunne udføre den fastsatte samfundstjeneste inden den 25. oktober 2020, hvor der siden dommen af 25. oktober 2018 vil være forløbet 2 år, hvilket er den maksimale prøvetid – og dermed længstetid – i betingede domme med vilkår om samfundstjeneste. Højesteret finder derfor, at længstetiden for udførelse af samfundstjenesten og prøvetiden i medfør af straffelovens § 65, jf. § 63, stk. 1, 2. pkt., og stk. 3, 1. pkt., nu bør fastsættes til 2 år.

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom ændres, således at længstetid og prøvetid i Retten i Odenses dom af 25. oktober 2018 fastsættes til 2 år og udløber den 25. oktober 2020.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for byret, landsret og Højesteret.